

Tas Patweefchu lauschu draugs.

1837. 25. Bewr.

Sta lappa.

Jauna siina.

Is Sihries semmes, Ahfiâ. Zà taggad to semmi fauz, kurrâ wehl preeksch 18 simts gaddeem tee wezzi Zuhdi dshwoja un fur arri muhsu Pestitajs peedsimme un nomirre. Swehti raksti mums jau stahsta, ka tur brihscham semme trihzoht; ihpaschi fuddina, ka tanni laikâ, kad Jesus pee frusta-stabba sawu garru islaidis, tik stipra semmes trihzeschana tur bijuse, ka zitti kalni un kappi sprahguschy un ka eeksch Jerusalemes basnizas pats preeksch-karrams auts faplihsis. No ta laika lihds schim gan arri daschreis semme tur irr trihzejuse, bet tik warreni naw, kâ aishgahjuschâ 20tâ Dezember, tas irr pehz jauna kalendera: paschâ pirmâ jauna gadda deenâ. Diwas labbi leelas pilssehtas, Zabarih un Safed wahrâ, gluschi isposhtitas lihds ar wisseem zeemeem tur apfahrt. Winnu weetâs tik akminu laudses rohnahs, un no teem nabbageem zilwekeem, kas tur dshwoja, tik leels pulks sawu nahwi atraddis, ka ware rehkinah, ka no desmit zilwekeem tik weenam pascham laimejahs, isglahbtees. Zittâ pilssehtâ, ko fauz Ahkr, wiffi jauni nammi un muhri apgahsufchees. Atkal zittâ pilssehtâ, Saida ar wahrdu, daschi nammi pawiffam sagahsufchees un pee wisseem zitteem skahde notikkuse. Tahs smuffas magasihnes, fur Sprantschi sawas prezzes glabbaja, wairs ne ko ne derr. Is schar namma druppeem iswilke gaspaschu ar falaustu kahju. No Bairut-pilssehtas, kas arri tur ne zik tahl, mums grahmata atrahkuse, kas 10 deenas pehz schahs nelaimes rakstita un kas, wiffas tahs preekschajjas sinnas isstahstijuse, ar scheem wahrdeem beidsahs: "Wehl taggad ihsten' ne warr sinnah wiffu skahdi, kas zaur scho semmes trihzeschanu notikkuse. No Jerusalemes mums wehl sinnu ne kahda naw atlaista un, sinname, tas mums par preeku us to shmejahs, ka tur skahde leela ne buhs; jo zittadi tak jau ko buhtum fadsirdejuschy. Pee mums tik pahris nammu ween apgahsahs un pee mas zitteem skahdes notikke. Ahr pilssehtas leela magasihne sagahsahs, kurrâi wairak kâ tscheer zilweki palikke appakschâ. Kautgan schodeen jau 11ta deena, tatschu meh's wehl arween leelâs bailâs dshwojam; jo semme wehl ne mas ne dohdahs meerâ un ikdeen no jauna nemmahs tâ lihgotees, itt kâ wilni buhtu appakschâ. Nahk wiffa trihzeschana tik no deenas-widdus pusses, no tahs fahlsjeb mirronu-juhras pusses; tapehz dohmajam, ka atkal pee wiffas schahs nelai-

mes tas pats ugguns-kalns gan buhs wainigajs, kas jau wezz-wezzods laikds tahm abba hm pilsfehtam, Sodoma un Gomorra, fehru un ugguni usmette un kas muhsu deenas tik pa brihscheem no paschas sabls-juhras famu pikli sweede mallâ.“ (Luhko tai grahmatâ: "Deewa wahrdu mihkotajeem" 1mâ fehjâ 1mâ faujâ 40tâ lappu-puffê.)

• Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 7tais gabbals.

Schahs mahzibas preefschajâ gabbalâ no 4tas sleijas lihds 6tai buhs lassitaji us-gahjuschi wahrduš, ko pawissam ne warreja saprast. Bija atkal tik drikketaja waina, jo winnam tur bija likt tã: "Un kad schê paschâ widdû srihpu wissapkahrt welf, tad scho srihpu, kurra tadeht, ka wissapkahrt eet, rinkis irr, par ta kammota widdus srihpu jeb rinkis warr nosaukt.“)

Katru rinkis, rehkinaschanas deht, dalla dohmâs 360 lihdsigods gabbalds. Katrs tahds gabbals tohp grahds nosaukts. Tapehz fakka, ka katram rinkim 360 grahdi. Mehrneeki ismehrojusch, ka katrs ekwat ora un tãpat arri katrs meridianas-grahds 15 juhdsu garsch. Ja tu prohti rehkinahrt, tad reisina 360 ar 15, tad dabbusi sinnaht, zif leels tas ekwators un zif leels katrs meridianis. Bet es tew to arri gribbu fazzihrt, ka tu sinnatu, woi riktigi rehkinajis: kad 360 ar 15 reisina, tad dabbu: 5400. Zif juhdsu leels nu irr ekwators un katrs meridianis. — Kad tu zirkeli nemm', un weenu zirkela kahjas gallu papihrti eespraudi, un to ohtru kahjas-gallu apkahrt welzi, tad dabbusi riktigu rinkis. Un kad tu nu taisnu srihpu pahrt to zauruminu, ko tas zirketa kahjas gals, ko bij' eespraudis, pataifijis, welzi, tad schi srihpa patte widdus-srihpa. Dalli nu widdus-srihpu eefsch 100 lihdsigahm dalkahm un mehro ar tahdahm dalkahm to rinkis paschu, tad tu atraddisi, ka 314 tahdu dalku tas rinkis leels buhs. Un tu to ar weenu atraddisi. Ja tas rinkis leelaks, tad ta widdus-srihpa buhs garraka, un tahs dalkas arri leelakas. Ja tas rinkis masaks, tad arri widdus-srihpa ihfaka buhs, un tahs dalkas arri masakas. Kad nu tas tã irr, tad rehkinatais warr isrehkinahrt, zif leels, pehz tukkem woi zitta kaut kahda mehra, rinkis irr, kad sinn, zif garra ta widdus-srihpa. Tãpat arri warr isrehkinahrt, zif garra ta widdus-srihpa, kad sinn, zif leels pehz kaut kahda mehra tas rinkis. Ekwators 5400 juhdsu leels, un kad nu kas rehkina, gribbedams sinnaht, zif garra ta widdus-srihpa, tas irr ta srihpa, ko semmi dohmâs paschâ widdû zauri welf, tad tas atrohd, ka schi widdus-srihpa 1719 juhdsu un drusku garraka buhs. — Katru no tahm rinku-dalkahm, ko par grahdeem fauz, atkal dalla eefsch 60 masakahm lihdsigahm dalkahm, un katru tahdu masaku dalku par minuti nosauz, un katru tahdu dalla atkal eefsch 60 dallinahm, un katrai tahdai dallinai to wahrdu sekundi dohd. Tad nu grahdam 60 minutes, un minutei 60 sekundes. — Pahrt semmi woi, labbaki fakkohrt, pahrt semmes bumbu, welf dohmâs weenu puff-deenas srihpu jeb meridianu, ko par to pirmu fauz. Tahdu welf zitti mahziti wihri dohmâs pahrt weenu juhras fallu, kam wahrds: Perro, zitti atkal pahrt to weetu, kur Prantschu sem-

mê pilsfehds Parise irr. No schahs strihpas, fur ta pahre ekwatori eet, fahf tohs ekwatora-grahdus skaitiht, un tee grahdi, kas us ekwatora irr, un kurrus tà skaita, fauz par garruma grahdeem. No ekwatora atkal us seemeta un tàpat arri us prett-seemeta puffi atkal meridia-na-grahdus skaita, un no scheem grahdeem, kas meridia-na-grahdi, un tà tohp skaititi, falka, ka tee plattuma grahdi. Tohs garruma grahdus skaita zitti, no pirma meridia-na eefahdami us rihta puffi wiff-apfahre, zitti atkal us rihta puffi lihds 180 un atkal us wakkara puffi lihds 180, un tad falka, ka tee pirmeete rihta, un tee ohtree tee wakkara garruma grahdi. Tee plattuma grahdi teef no wisseem, no ekwatora eefahfoht, lihds semmes-gallam jeb polim skaititi. Un tad nu isnahf ischetras skaitifchanas dalkas, no kurrahm katra 90 grahdus garra. — Rad nu pahre kaut kahdu weetu wirs semmes meridia-ni lihds ekwatorim welf, un no pirma meridia-na us ekwatora lihds tam meridia-nim, kas pahre to weetu eet, pahre fo arri meridia-nis wilkts, tohs grahdus skaita, tad falka, ka tas skaitlis, fo tad atrohd, irr tahs weetas garruma grahds, jeb arri falka: ta weeta tahdâ garruma grahdâ. — Rad nu atkal grahdus skaita no ekwatora us tahs weetas meridia-na lihds tai weetai, tad dabbu to skaitli, kurre fauz par tahs weetas plattuma grahdu un tad arri falka: tai weetai tahds plattuma grahds; un prohti, kad ta weeta no ekwatora seemeta semmes-puffe, tad falka, ka ta tahdâ woi tahdâ seemeta plattuma grahdâ, un kad ta prett-seemeta puffe, tad falka, ka tahdâ woi tahdâ prett-seemeta plattuma grahdâ. — Wet warretu jautahf: kâ tad kahds zilweks warretu no kahdas weetas eet lihds ekwatorim, un lihds tam meridia-ni wirs semmes wilkt un grahdus skaitiht, un atkal no pirma meridia-na lihds tai weetai, fur tahs weetas meridia-nis pahre ekwatori eet? Starpâ jau deefgan purri un juhres buhs? Un woi tad ekwatori un pirmu meridia-ni trahpihs? Tee jau naw wirs semmes redsamas strihpas? — Sinnams, tà to nu gau ne warr darriht. Wet kas to mahzjufchees, tee warr pehz ihpafch ihsten rikrigeem pulksteneem, kas ar teem lihdsigi eet, kurri tanni weeta, par fo pirmais meridia-nis wilkts, woi arri kurras garrumu labbi sinna, is-rehkinahf, kahdâ garrumâ ta weeta, fur wianni irr, kad noluhfo, kâ pehz schahda pulkstena faule woi arri zitti debbes spihdekti stahw. Rad faule tanni weeta, pahre kurras pirmais meridia-nis wilkts, tà stahw, kâ tur puffedena, un pulkstenis 12 rahda, tad atkal tannis weetas, kas no pirma meridia-na us rihta pusses, faule jau pahre puffedenu un kas sinn jau us nolehkschanu, un tannis weetas, kas no pirma meridia-na us wakkara pusses, wehl ne buhs puffedena un warr buht eefch paschas uslehkschanas. Tohs plattuma grahdus dabbu sinnaht no ta, kahdâ augstumâ woi dalkumâ, kad to nemm no seemeta woi no prett-seemeta pusses, faule un zitti debbes spihdekti, kad no schahs jeb tahs weetas, kas wirs semmes, us teem skattahs. Tahdu augstumu woi dalkumu rikrigi is-sinnahf, ihpafchi rikri jeb strumentes irr.

E a j a u f a p e h r l e.

Juhs gan, mihti draugi, retti kahdu ihstu pehrli buhseet redsejufchi, un dasch wehl ne mas. — Weenam Greekeru kohpmannam Massawas pilssehtâ, Zosima wahrdâ, weena tahda jaufa pehrle irr, fur ohtra tahda, zil lihds schim sinn, wairs naw atrohdama. Winna no Aust-Indias effoht dabbuta, un teef no sawa kunga eeksch trihskahrtigas dahrgas fastites paglabbata. Schi pehrle swerr gan drihs $\frac{2}{3}$ lohtes, irr gluschi appata un wairak spihd ne kâ tihrs sudrabs. Winnai warr gluschi zaur redseht un irr tif glumma, ka winna, kad us papiri leek, kâ dsihws sudrabs apfahrt tekk. Scho pehrli irr wehrte redseht; bet kas irr winna, jebfchu tif dahrga, prett to, kurrea weenreis tai jaunâ Jerusalemê, tai Deewa pilssehtâ — tikkai preeksch wahrteem derrehs? — Tam Greekeru kohpmannam irr tif leela manta un, warr buht, no daudseem, schahs pehrles deht teef apfkausts; bet ko ta winnam derr, ja winnam ta ne-ismihziga manta naw, ko ruhfa un kohdi ne warr maitaht? — Zeescham, kurram debbesis sawa manta irr, tam ta firds arvidsan tur irr un dsennahs pehz ne-ismihzigahm mantahm un dahwanahm. — Ak kaut mehns wiffi tâ darritu! (Matt. 13, 45. 46.) P. — p —.

W i h n a : o h g a.

1.
Weens semmturris, kas dahrsâ auglus krahje,
Tur brangu wihna = ohgu dabbuja,
Ur kurras tas pee walbineeka gabje,
Tam teikdamâ: "Lai tew tihf schi dahwana!
Gan tewim tikkai masu leetu dohdn,
Bet tomehr labbis prahtis atnahzu,
Ka sawam dahrgam kehnam to gohdn,
Kas tam no laudim nahfahs, rahditu.

2.
Schi klawa augstam walbineekam tikke,
Winsch fazzija: "Schis wihrs man zeenih
proht."

Schohs wahrdus mihti runnais, winsch likke
Sints dukatu par dahwanu tam doht.
Us mahiam eioht schis no preeka lehze,
Un sauze: "Do par ohgu dabbuju!" —
Do muischneeks arri dsirdeja un brehze:
"Es walbineeku labbi peewilschu.

3.
Kad kehnsch arream par tahdu neeku
Kâ ohga irraid, pulku dahwina,
Sad sinu skaidri, ka schis kungs ar preeku
Par sirgu brihnum' wairak aismakfa."

Schohs wahrdus fazzijis, winsch stalli sfrehje,
Kur winna brangi sirgi stahwesa,
Winsch lohti skaitu sirgu dabbuht spehie,
Do nehmis, jahje winsch pee kehnama.

4.
Schis dabbuja no fullaina to sinnu:
Pee pilla effoht jahneeks luhfojams;
Do redsoht teize walbineeks us winnu:
"Taws sirgs irr brangs un lohti uestejams."
Schi teikschana bij gudram wihram gabrda,
Kas zerreja tur leelu nandn kraht,
Winsch fazzija: "Es mannu pee schi wahrda,
Ka drihstu tew scho sirgu eedahwacht.

5.
Nemm', augstais kungs, ja tewim tihf, to
pretti,
Ro labbis prahtis tewim nodohmu."
Schis fazzija, tam pateikdamâ: "Gan retti
Es tahdu brangu sirgu atrastu,
Dapehz es tewim weenu leetu sneegschu,
Kas arri lohti retti rohnama,
Ne kawo nemt, ko dabbuju papreekschu,
Lai tewim tihf schi wihna = ohdsina!"
B.

Brihw drikkcht. No juhmallas-gubbernemtu augstas walbischanas pusses:
Dr. C. E. Napier sky.